

De curînd, ca rezultat al unei fericite inițiative, a apărut o lucrare pe care mă grăbesc să o apreciez ca excepțională: un repertoriu bibliografic al localităților și monumentelor istorice de epocă feudală din Muntenia, Oltenia și Dobrogea¹.

Este meritul de necontestat al lui Nicolae Stoicescu, binecunoscut ca un harnic și competent cercetător în domeniul istoriei naționale, angajarea la o întreprindere atît de migăloasă — de răbdător și prelungit efort — care vine în întîmpinarea tuturor acelor care, de aici încolo, se vor apropia de problemele istoriei noastre vechi, în multiplele sale aspecte. Pentru că — nu afirm o noutate — un monument istoric nu este doar o construcție, nu este numai o realizare de ordin arhitectonic și artistic, el cumulează de cele mai multe ori semnificații deosebit de complexe privind viața statului, implicînd aspecte politice și militare (chiar în cazul unor monumente religioase), el atestă un anumit climat cultural, o concepție filozofică, el vorbește despre unele relații cu țările înconjurătoare. Toate aceste calități (și enumerarea nu a fost epuizată) permit să comparăm un monument istoric cu o cronică, cu o oglindă a istoriei, în apele căreia pot fi descifrate înțelesuri de o remarcabilă valoare științifică.

Considerată din această perspectivă, lucrarea realizată de Nicolae Stoicescu depășește cu mult cadrul obișnuit al unei contribuții științifice, dobîndind sensul unui act de devotament pentru cunoașterea istoriei și culturii românești, pentru netezirea cercetărilor viitoare în aceste domenii. Aceasta cu atît mai mult cu cît autorul nu s-a mulțumit să întocmească un simplu indice bibliografic, prin despuierea unui număr imens de publicații și lucrări — practic a tuturor celor importante — propunîndu-și scopul mai ambițios de a introduce pe cititor în chiar substanța materialului fișat. Astfel, la fiecare localitate se precizează data apariției în documente, faptele și evenimentele de seamă, constituindu-se, după cum se declară și în introducere: „*baza de plecare pentru alcătuirea unor monografii cît mai complete ale orașelor și satelor noastre*”. La fiecare monument au fost oferite toate datele informative de bază (data construcției, ctitori, eventuale refaceri, decorație și lucrări

de valoare etc), în unele cazuri fiind semnalate și problemele în controversă. „*Bibliografia a devenit astfel un repertoriu al monumentelor feudale și o călăuză practică pentru pături cît mai largi de vizitatori ai acestora*” . . . , afirmă tot autorul însuși², dar în primul rînd un auxiliar de neînlocuit al oricărui cercetător.

Conceput astfel, repertoriul bibliografic realizat de N. Stoicescu este o lucrare de mare valoare în literatura de specialitate. El a fost publicat în paginile revistei *Mitropolia Olteniei* (în anii 1964–1966), în final fiind tipărit și un extras, *Bibliografia monumentelor de artă feudală din Țara Românească*, care a fost primit cu interes de către cercetători³.

Mult amplificată și ameliorată ca urmare a înmulțirii publicațiilor de referință, prin dezvoltarea aparatului informativ al fiecărui titlu și prin includerea Dobrogei, în noua ei formă lucrarea își sporește în mod substanțial valoarea de instrument științific datorită indicilor cu care este prevăzută: un indice cronologic al principalelor monumente de arhitectură, un indice al crucilor și troițelor, precum și un indice al ctitorilor. Este evident că existența indicilor va ușura mult munca cercetătorilor, făcînd posibilă și identificarea acelor monumente și momente artistice încă prea puțin studiate. Introducerea metodică este, de asemenea, deosebit de utilă, întrucît avertizează pe cititor asupra modului de organizare a bibliografiei, punctînd principalele probleme pe care folosirea ei le implică.

Știînd că autorul a terminat între timp redactarea unui repertoriu bibliografic asemănător pentru monumentele din Moldova și că se află într-o fază avansată cu elaborarea unei bibliografii a monumentelor din Transilvania, nu putem fi decît recunoscători eforturilor sale, menite să înzestreze cercetarea de specialitate cu un generos și indispensabil instrument de lucru.

Nu putem încheia fără să menționăm condițiile grafice foarte îngrijite în care au apărut cele două volume ale *Bibliografiei*, după cum nu putem trece cu vederea inițiativa I.P.S.S. Firmilian, căruia i se datorează publicarea acestei lucrări.

² *Op. cit.*, vol. 1, p. 6.

³ Fapt confirmat, de altfel, de recenziile și prezentările publicate în „*Revue roumaine d'histoire*”, 1966, nr. 6, p. 1013–1014, în „*Studii*”, 1967, nr. 1, p. 215–216, în „*Scînteia*”, din 5 martie 1968, în revista „*Mitropolia Moldovei*”, 1967, nr. 11–12 etc.

¹ Titlu complet: *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România, I — Țara Românească (Muntenia, Oltenia și Dobrogea)*, vol. 1 A–L; vol. 2 M–Z, lucrare editată de Mitropolia Olteniei, cu o prefață de I. P. S. S. Firmilian, 1970.